

100 lat Banku Gospodarstwa Krajowego

W 1928 roku prezes BGK gen. Roman Górecki wypowiedział słowa które do dzisiaj mogą być uznawane za motto BGK:

„Pojęcie zysku w BGK nie może być identyczne z pojęciem zysku w innej instytucji finansowej, bo BGK nie jest instytucją, która by pracowała na zysk. Zysk Banku – to postęp ogólny w życiu gospodarczym Polski”

Historia Banku Gospodarstwa Krajowego liczy 100 lat. Pomimo tego, że oficjalnie powstał on w 1924 roku, o wiele wcześniej istniały pierwsze instytucje stanowiące jego fundamenty.

Lwów, zabory i... duchy?

Poszukując podstaw banku krajowego należy cofnąć się do 1883 roku do będącego pod zaborem austriackim Lwowa. Tereny te nazywano Galicją, która w tym okresie była w dużym kryzysie gospodarczym. Aby temu zaradzić powołano Bank Krajowy Królestwa Galicji i Lodomerii z Wielkim Księstwem Krakowskim, nazywany w skrócie Bankiem Krajowym.

Pracownicy Oddziału we Lwowie w 1936 r., mieszczącym się w dawnej siedzibie Banku Krajowego
Źródło: Archiwum BGK

Działania Banku Krajowego nie były nastawione na zysk, ale na działanie zgodne z potrzebami kraju.

Uwaga! Straszny!

Do ciekawych historii związanych z Bankiem Krajowym we Lwowie należy zaliczyć te o złych mocach, które miały prześladować pracowników. Rzeczywiście w siedzibie Banku dochodziło do serii nieszczęśliwych wypadków. Opowieści było bardzo wiele, między innymi o postrzelonym służącym Dziubanie lub o Janie, który zwiedziony siłami grawitacji po spadnięciu z balustrady ciężkich obrażeń doznał. Sytuacja została rozwiązana gdy w 1905 roku budynek został poświęcony.

Wojenna zawierucha

Kolejne lata przyniosły I Wojnę Światową. Aby wspierać instytucje kredytowe oraz gospodarstwa rolne i nieruchomości miejskie poszkodowane przez działania wojenne, w 1915 roku powstał Galicyjski Wojenny Zakład Kredytowy. Bank kilkakrotnie zmieniał swoją lokalizację, aby ostatecznie umiejscowić się w Warszawie i objąć swoim działaniem całą Rzeczpospolitą.

Siedziba Galicyjskiego Wojennego Zakładu Kredytowego, w kamienicy na krakowskim Rynku

Źródło: www.100lat.bgk.pl/z-bgk-przez-dekady/#1915

Wraz ze zmianą obszaru działania, zmieniała się także nazwa. Najpierw na Zakład Kredytowy dla Odbudowy, a następnie - Państwowy Bank Odbudowy.

Dalsze lata wojny przyniosły konieczność wsparcia kupców, miast i przedsiębiorstw ze względu na straty wojenne. Wobec tego w 1917 roku w Krakowie powstał Galicyjski Miejski Wojenny Zakład Kredytowy. Następnie zaraz po wojnie, w 1919 roku zmienił on swoją nazwę na Zakład Kredytowy Miast Małopolskich, a kilka lat później przeniósł swoją działalność do Lwowa.

Powstanie Banku Gospodarstwa Krajowego

Za początek działania BGK należy uznać połączenie trzech opisanych wcześniej banków państwowych: Polskiego Banku Krajowego, Państwowego Banku Odbudowy i Zakładu Kredytowego Miast Małopolskich. Do zadań postawionych przed BGK należało organizowanie i emitowanie listów zastawnych, obligacji komunalnych i kolejowych oraz wspieranie kraju przy powojennej odbudowie. Polska po 123 latach pod zaborami oraz 4 latach wojny borykała się z bardzo licznymi problemami, również tymi natury gospodarczej. Walka, również ta polityczna o ukształtowanie ostatecznego kształtu granicy była bardzo kosztowna. Finansowanie tych działań poprzez dodruk pieniądza spowodowało pojawienie się bardzo wysokiej inflacji, która w 1923 roku przekroczył 35 000 procent. Kolejną sytuacją powodującą kryzys była wojna celna na granicy polsko-niemieckiej. Doprowadziła ona do załamania kursu, dopiero powstałego złotego.

Pomoc kredytowa BGK – wykres

Źródło: archiwum BGK

Skłoniło to część klientów do wyptacania swoich oszczędności z banków, dzisiaj powiedzielibyśmy, że był to przejaw paniki bankowej, które z tego powodu zaczęły mieć problem z płynnością. Aby pomóc bankom prywatnym, opracowano Fundusz Pomocy Instytucjom Kredytowym, który był obsługiwany przez BGK.

Obligacje spod ręki mistrzyni

Autorką szaty graficznej emitowanych w 1925 roku obligacji była Zofia Stryjeńska, wybitna artystka okresu międzywojennego. Również logo reprezentujące bank w latach 90 XX w. zostało zainspirowane jednym z jej projektów.

Warto zaznaczyć, że Bank Gospodarstwa Krajowego już przed laty był instytucją rozpoznawalną a osoby z nim związane poważne i cenione na całym świecie. Poniżej widoczna jest kartka z kalendarza Prezydenta Roosevelta.

APPOINTMENTS	APPOINTMENTS
8.00	2.15 Douglas v Byrne
8.15	2.30
8.30	2.45
8.45	3.00
9.00	3.15
9.15	3.30 Gen. Amb. v Schocht
9.30	3.45
9.45	4.00
10.00 Sen. McAtoo	4.15
10.15	4.30 Sea. Woaden
10.30 Press	4.45
10.45	5.00 Card. Mundelein (Tea)
11.00 Justus Wardell	5.15
11.15	5.30
11.30 Gen. Pershing	5.45
11.45	6.00
12.00 Polish Amb. Gen. Roman Górecki	6.15
12.15 Sen. Norbeck	6.30
12.30 Gov. Comstock	6.45
12.45 Arthur E. Morgan	7.00
1.00 Dr. Hoff. Dr. Hake	7.15
1.15	7.30
1.30	7.45
1.45	8.00
2.00 Conf. Public Works Bill	8.15

Strona z terminarza Prezydenta Roosevelta.

Źródło: Franklin D. Roosevelt Library and Museum

Zapisał w niej spotkanie prezydenta USA z prezesem BGK Romanem Góreckim, które zostało zaplanowane na godzinę 12:00 dnia 10 maja 1933 roku. Warto mieć na uwadze tło historyczne tego wydarzenia i tak zwany Czarny Czwartek na Wall Street. Wydarzenie to miało miejsce w 1929 roku i było zarzewiem jednego z największych kryzysów finansowych w historii. Prezes Górecki zapewne musiał mierzyć się z jego skutkami również w Polsce.

Rekordowy szczyt

W 1923 roku rozpoczęła się budowa kolejki liniowej na Kasprowy Wierch, na którą BGK udzielił kredytu wysokości 300 000 złotych. Po upływie nieco ponad pół roku pierwszy wagonik dotarł na Kasprowy. Najprawdopodobniej jest to rekord w świecie w czasie budowy takiego obiektu zimę.

Czas pokoju dla Polski był niestety krótki. W 1939 roku wybuchła II Wojna Światowa. Jeszcze przed jej rozpoczęciem BGK podejmował działania mające na celu pozyskanie środków na dobrojenie polskiej armii. Również

skarby wielu bibliotek z Polski zostały przewiezione do skarbcza BGK, który wtedy był jednym z najnowocześniejszych w Polsce.

17 września 1939 roku na rozkaz Eugeniusza Kwiatkowskiego, wicepremiera i ministra skarbu, pracownicy BGK ewakuowali się do Rumunii. W trakcie wojny biura BGK działały także w Zurychu, Londynie, Paryżu, Teheranie i Nowym Jorku. Bank w dalszym ciągu prowadził swoją działalność regulując zobowiązania i wspierając finansowo inne instytucje na uchodźctwie.

W trakcie okupacji BGK zarządzali Niemcy, pozostawiając na stanowiskach jedynie niewielką część polskiej kadry, jednocześnie obcinając jej wypłaty o połowę. Pracownicy banku prowadzili działalność konspiracyjną przeciwko okupantowi.

W 1944 roku Niemcy zdecydowali o likwidacji BGK. Rozpoczął się wielki rabunek nie tylko Banku, ale i całej stolicy. Następnie jeszcze w trakcie Powstania Warszawskiego wkraczające komunistyczne władze ludowe zdecydowały o ponownym otwarciu Banku z centralą w Lublinie.

Fasada gmachu BGK od strony Nowego Świata, 1946 r. Widoczne ślady po kulach

Źródło: Narodowe Archiwum Cyfrowe

W 1946 roku BGK ponownie został zamknięty, tym razem przez komunistów. Zamiast niego powołano Bank Inwestycyjny. Pomimo tego BGK działał przez cały okres PRL, choć w ograniczonym zakresie.

Po odzyskaniu gospodarczej niepodległości, Bank Gospodarstwa Krajowego wznowił swoje działanie i wspierał kraj we wchodzeniu w gospodarkę wolnorynkową. Misję przedstawioną przez prezesa Góreckiego BGK realizuje aż do dzisiaj.

Rok Edukacji Ekonomicznej – 100 lat rozwoju

Podejmując temat 100 lat BGK należy zwrócić uwagę, że rok 2024 został uchwalony przez Senat RP Rokiem Edukacji Ekonomicznej. W roku tym obchodzimy także 100 rocznice reform przeprowadzonych przez premiera Władysława Grabskiego, powstania Banku Polskiego oraz wprowadzenia złotego jako waluty obowiązującej w Polsce. Również 100 lat temu Janusz Korczak napisał książkę „Bankructwo Małego Dżeka”, która już wtedy edukowała dzieci i młodzież w zakresie przedsiębiorczości.

Źródła: <https://100lat.bgk.pl/z-bgk-przez-dekady/#2021>